

Poučni in zabavni del.

Abraham Lincoln.

Abraham Lincoln, katerega rojstni dan so v sredo 12. febr. v raznih ameriških državah prvič oficijelno obhajali, je bil 16. predsednik Zjed. držav. Mož je svetovno znan in čislán, ker je v dóbi njegove vlade po hudih in trdih bitkah oslobodil črne sužnje, a bil umorjen zaradi tega od nekega južnega fanatkarja, za kar ga Američani in vsi svobodomišljeni čislajo kot mučenika.

Lincoln se je narodil dne 12. febr. 1809. v La Rue County, Ky, v ubornej hiši. Njegova mladostna leta je preživel na očetovi kmetiji in bil deležen le najpotrebnejega pouka bližnje vaške ljudske šole. Še predno je imel volilno pravico, je bil politikar. Kot 23letni mladenič se je udeležil kot prostovoljec vojn proti Indijancem in potem dobil v zaslugo raznih govorov službo poštarja v New Salemu. V tem kraju je kmalu postal priljubljen, neka tolpa Rowdies ga je nameravala preteptati, a jo hudo skupila od dolzega ptujca, nato je Lincoln postal ljubljenec ljudij, kateri so ga sodili po vztrajnosti in odločnosti, bil je vedno prijazen, delal dobre šale in pripovedoval zanimive pripovedke. Potem je otvoril lastno prodajalnico, a bil preveč pošten in dobrončen, da bi koga oskubil, zato pa prišel v zadrege in stiske, v katerih se je imel boriti več let. Lincoln je napovedal bankrot, a počasi poplačal vse dolgove.

Isti čas je bilo poštarjem dovoljeno, da so smeli pred oddajo vse časnike in tiskovine čitati in to pravico je popolnoma uporabil. Mož je čital in čital, pri tem pa popolnoma zanemaril svojo prodajalnico v leseni koči.

V New Salemu se je spoznal z državnim geometrom John Caloomom. Ta je vprašal Lincolna, ako nima veselja priučiti se zemljemerstva. Z veseljem je Lincoln sprejel to ponudbo, Caloom mu je dal potrebne knjige, in kako zelo se je poslednji začudil, ko je bil Lincoln po preteku šestih tednov kos rešiti vsako matematično in geometrično nalogo, nato je vstopil v službo k Caloomu. V tej službi je toliko zaslužil, da je zamogel plačevati dolgove narejene s prodajalnico, polnih petnajst let je moral hraniti, da je vse poplačal.

Na to se je Lincoln seznanil z nekim advokatom; pri tem je čital razne postave in dve leti kasneje je postal sam advokat. Preselil se je na to v Illinois, l. 1834. so ga tam izvolili v postavodajalstvo, po preteku njegove dóbe se ustanovil v Springfieldu Ill., in bil advokat. Tu je imel več govorov v odstranjenje sužnjev in kandidiral za sedež v zveznem senatu. Njegov nasprotni kandidat je bil Douglas, s tem je prepotoval ves Illinois in se udeleževal razgovorov o odstranjenju sužnjev. Podlegel je Lincoln in postavodajalstvo je izvolilo Douglasa senatorjem. Logika in dobri humor, katerega je Lincoln pri teh razpravah pokazal, sta mu pomagala, da je postal popularen po vsej deželi in leta 1860. so ga republi-

kanci imenovali kandidatom za predsednika. Mož je bil izvoljen, a njegova izvolitev je dala znak suženjskim baronom, da se ločijo zveze. Lincoln je vse mogoče poskusil, da se zveza ne prelomi, ko so pa gospodarji iz Severne Karoline dne 13. aprila v luki Charleston trdnjavo Fort Sumer napadli in bombardirali, je Lincoln dva dni kasneje izdal poziv na ljudstvo za ustanovljenje armade prostovoljcev, da vstaje zatro!

Lincoln ni imel ta trenotek za ugoden, da osvobodi sužnje, in je celo generala Fremonta odstavil, ker je v Missouriu razglasil osvobodjenje sužnjev. Ali dogodki vojne so prepričali najbolj konservativne politikarje na severu, da ako ne proglase osvobodjenje sužnjev ne bode zmage nad vstaši in zato so Lincolna nadlegovali, da naj to proglasi, kar je storil dne 22. sept. 1862. Mej vojno je bil Lincoln drugič izvoljen predsednikom ter je vojno tudi dokončal. Dne 9. aprila so vstaši pod zapovedništvom generala Lee pri sodnijski hiši v Appomatox odložili svoje orožje in se podali; pet dni kasneje je bil Lincoln v Fords gledališču v Washingtonu med predstavo v svoji loži ustreljen od igralca Wilkes Bootha, zagrizenega sina juga, ta ga je napal zavratno in zaklical: „Sic semper tyrannis!“ (tako naj se zgodi z vsemi tirani!)

Lincoln je bil poštenjak od nog do glave in dober govornik, bil nadarjen s humorom in imel oster pogled. Kot siromak je nastopil mesto predsednika in kot siromak je umrl. Lincoln je tudi že videl naprej razvitek kapitalizma in to v mnogih govorih in spisih dokazal. Večkrat je kazal na nevarnost, katera preti svobodi ljudstva po nakopičenju premoženja in se izrekel, da mora ljudstvo skrbeti, da se ta nevarnost odstrani. Lincoln je bil velikaš in ostane v američanski zgodovini neizbrisljiv.

Poučni in zabavni drobiž.

Lužiški Srbi uže več let nabirajo darov, da bi si sezidali primeren „narodni dom“, ki naj bi se imenoval „Serbski Mačićny dom“ — Po načrtu je za poslopje proračunjenih 275.000 mark, a nabranih in naloženih je doslej le 75.000 mark. Glede na to, da dohajajo darovi le počasno, a je potreba uže velika in nujna, sklenili so srbski rodoljubi posebna pravila za nabiranje, po zgledu enakih namer pri drugih narodih. Po teh pravilih se dele podporniki v ustanovnike (zakladnike) in dobrotnike (dobročerji). Kdor nakrat ali tekom let podari 100 mark, stopi v red „zakladnikow serbskeho Mačićneho doma“; kdor pa odmeni nakrat ali tekom let 1000 mark, postane dobrotnik tega doma. Odborniki so takoj podelili vsak po 100 mark. Poleg domačih lužiških rodoljubov odzvali so se uže tudi rodoljubi drugih slovanskih narodov in tako se nadejamo mi, da tudi kak Slovenec se spomni dragih nam Lužičanov, ki skrbe za svoj narodni obstanek še ob hujšem položaju, nego je pri drugih malih slovanskih narodih. V ta narodni dom spravijo: muzej, knjižnico in čitalnico, založo Matice Srbske in knjižnico društev, razne arhive, knjigarno, ekspedicijo novin in časopisov, po možnosti tudi svojo gostilno in napravijo veliko dvorano za zборе in shode, za koncerte, gledišče i. t. d. Darovi naj se pošiljajo na adresu: Kaufmann M. Mörbe, Bautzen, in pa na urednika: Dr. Ernst Mucke, Gymn. Ober-Lehrer, Freiberg, Sachsen.